

1. Άρθρο

A. Ορισμός

Το άρθρο είναι κείμενο ειδησεογραφικού συνήθως χαρακτήρα που δημοσιεύεται στον γραπτό ή τον ηλεκτρονικό τύπο (εφημερίδα –σχολική, τοπική, πανελλαδικής κυκλοφορίας– περιοδικό, διαδίκτυο).

B. Χαρακτήρας επικαιρικός

ο αρθρογράφος παίρνει αφορμή από συγκεκριμένο γεγονός της επικαιρότητας (αφόρμηση) και στη συνέχεια πραγματεύεται το ευρύτερο θέμα του.

Γ. Σκοπός

► Να πληροφορήσει ► Να ερμηνεύσει ► Να σχολιάσει γεγονότα της επικαιρότητας.

Δ. Θεματολογία

Θέματα γενικού ενδιαφέροντος πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά. Θέματα εξειδικευμένα (π.χ. επιστημονικά, οικονομικές αναλύσεις, κ.ά.) στα οποία ο συντάκτης χρησιμοποιεί ειδικό λεξιλόγιο.

Ε. Τίτλος

Έχει τίτλο σύντομο και περιεκτικό που αποδίδει το κεντρικό θέμα του κειμένου.

Ζ. Λειτουργία της γλώσσας

Κυριαρχεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας: οι λέξεις χρησιμοποιούνται κυρίως με τη δηλωτική/κυριολεκτική σημασία τους, καθώς το άρθρο στοχεύει στην πληροφόρηση του δέκτη.

Ζ. Ύφος

Όταν πρόκειται να δημοσιευθεί σε εφημερίδα ή περιοδικό, το ύφος του άρθρου είναι σοβαρό, αντικειμενικό, απρόσωπο, χαρακτηριστικά που επιτυγχάνονται με τη χρήση γ' ενικού και πληθυντικού προσώπου. Όταν πρόκειται να δημοσιευθεί σε σχολικό έντυπο, το ύφος του είναι απλό, οικείο και αξιοποιούνται κυρίως το γ' και το α' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού αριθμού.

Η. Δομή

- Πρόλογος: ο αρθρογράφος με αφορμή ένα επίκαιρο γεγονός παρουσιάζει το θέμα και τη θέση του.

- Κύριο μέρος: ο αρθρογράφος αναλύει, ερμηνεύει και σχολιάζει το θέμα του. Παραθέτει, δηλαδή, το αποδεικτικό υλικό ώστε να διασαφηνίσει τη θέση του, να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς του ή να ανασκευάσει/αντικρούσει μια θέση.

- Επίλογος: ο συντάκτης παρουσιάζει συμπυκνωμένα, με τη μορφή συμπεράσματος, το πόρισμά του ή διατυπώνει μια γενικού χαρακτήρα πρόταση.

Παράδειγμα άρθρου

Οι πνευματικοί άνθρωποι «όρθιοι ή ορθούμενοι»;

Πρόλογος

Πνευματικός άνθρωπος, που πιστεύει πως είναι «επαρκής καθ' εαυτόν», είναι στείρος εγωιστής και άγονος ομφαλοσκόπος. Ο αληθινός πνευματικός άνθρωπος όχι μόνο στοχάζεται για τον εαυτό του και τους άλλους, μα και κάτι περισσότερο: δρα για τους άλλους. Όσο σοφός, όσο «ευλογημένος» κι αν είναι, άμα παραμένει αδρανής, καταντά άχρηστος¹.

Κύριο μέρος

Και το χρέος αυτό του πνευματικού ανθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σε ώρες κρίσης – κρίσης ιδεών, αρχών, θεσμών, δικαιωμάτων². Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να υπερασπίσει τα «παλλάδια» τα δικά του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους να νικήσει τους νωθρούς, να γαλβανίσει τους ενθουσιώδεις, να ξεσκεπάσει τους καπήλους, να καταγγείλει τους επιτήδειους³. Τότε, όταν απειλείται η ελεύθερη σκέψη, ο ελεύθερος λόγος, δηλαδή, η ίδια η υπόσταση του πνευματικού και κάθε ανθρώπου, θα δείξει ο πνευματικός άνθρωπος αν «τηρεί» πραγματικά την «πίστη» που επαγγέλλεται. Σωπαίνοντας από αυταρέσκεια, δειλία ή καιροσκοπία, όχι μόνο προδίνεται αλλά και προδίνει. «Αδικεί πολλάκις ου μόνον ο ποιών τι, αλλά και ο μη ποιών», λέει ο Μάρκος Αυρήλιος⁴. Και ο πνευματικός άνθρωπος που σωπαίνει στις κρίσιμες ώρες αδικεί όχι μόνο τους άλλους μα, σε τελευταία ανάλυση, και τον ίδιο τον εαυτό του. Γιατί, κλείνοντας τα μάτια του στο εξανδραποδισμό των γύρω του, θα τ' ανοίξει μια μέρα και θα δει πως έχει γίνει ανδράποδο και ο ίδιος⁵.

Επίλογος

Σε τέτοιες ώρες κρίσης δείχνει ο πνευματικός άνθρωπος αν είναι οδηγός ή οδηγούμενος, «όρθιος ή ορθούμενος», αν στέκεται όρθιος μόνος του ή τον στήνουν όρθιοι άλλοι. Αλλά πνευματικός άνθρωπος που δέχεται το ρόλο του ουραγού της αγέλης, που παραδέχεται να «πειθαρχεί» σε κατάσταση ανδρείκελου, που απαρνιέται το σπουδαιότερο κι ευγενικότερο μέρος της αποστολής του, παύει να είναι πνευματικός ηγέτης [...]⁶.

Μ. Πλωρίτης, ΤΟ ΒΗΜΑ, 12-5-1982 1.

Προλογικό σημείωμα όπου επιχειρείται ο ορισμός και η διασαφήνιση του θέματος. Ο αρθρογράφος ξεκαθαρίζει ευθύς εξαρχής για ποιο πράγμα θα μιλήσει. 2 Μικρές και σύντομες περίοδοι, οι οποίες διασφαλίζουν νοηματική συνοχή και γραμματοσυντακτική «πειθαρχία». 3 Η χρήση ρηματικών τύπων συμπυκνώνει το νόημα, ενισχύει το διδακτικό ύφος του συντάκτη και προκαλεί το ενδιαφέρον για τα περαιτέρω. 4 Επίκληση στην αυθεντία με απώτερο σκοπό να μας πείσει για το ρόλο που καλείται να επιτελέσει ο πνευματικός άνθρωπος. 5 Πρόταση κατακλείδα με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (αναγνώστη). Η χρήση του «γιατί», ενισχύει τη θέση του αρθρογράφου αφού αποδεικνύει τον ισχυρισμό του. 6 Συμπύκνωση του νοήματος στο τέλος με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της θέσης του αρθρογράφου. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί επιστημονική γλώσσα με κύρια χαρακτηριστικά τη σαφήνεια, την απλότητα και την ουσία της σκέψης χωρίς βερμπαλισμούς. Αποφεύγει τη λογοτεχνίζουσα γλώσσα. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να αφυπνίσει τους πνευματικούς ανθρώπους και γι' αυτό χρησιμοποιεί εύστοχα τις παθητικές μετοχές, αφού θέλει τον πνευματικό άνθρωπο όχι παθητικό αλλά ενεργό και δραστήριο πολίτη